

Indhold

<i>Nyt fra formanden</i>	<i>af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 3</i>
<i>En Hvidovredrengs historie</i>	<i>af Knud Larsen</i>	<i>Side 4</i>
<i>Kalvebodernes historie (anmeldelse)</i>	<i>af Lars Bo Henriksen</i>	<i>Side 13</i>
<i>Hvad skal gaden hedde?</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 16</i>
<i>Somre på Strandløbervej</i>	<i>af Edith Cranil</i>	<i>Side 19</i>
<i>På rundtur i Avedøre Landsby(2)</i>	<i>af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 22</i>
<i>Forstadssafari i oktober</i>	<i>af Lisbeth Hollensen</i>	<i>Side 23</i>
<i>Georg Røner og HBC</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 24</i>
<i>Befæstningsdagen 2013</i>	<i>af Mikkel Knudsen</i>	<i>Side 28</i>
<i>Barnemordersken (anmeldelse)</i>	<i>af Lisbeth Hollensen</i>	<i>Side 30</i>
<i>Et jubilæum med flot honnør</i>	<i>af Bitten Larsen</i>	<i>Side 32</i>
<i>Åbent hus i Rytterskolen</i>	<i>af Jens Fr. Jørgensen</i>	<i>Side 36</i>
<i>Medlemsarrangementer 2013-14</i>		<i>Side 38</i>
<i>Bestyrelsen og udvalg</i>		<i>Side 39</i>
<i>Niels Skousen lukker festen</i>	<i>Foto</i>	<i>Side 40</i>

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre
 Tlf. se bestyrelseslisten E-mail: hls@hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstadmuseet

Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre
 Tlf. 36490030 E-mail: forstadmuseet@forstadmuseet.dk
www.forstadmuseet.dk

Redaktion: Jørgen Salhauge, Anja Olsen (ansvh.)
 E-mail: redaktionenhls@live.dk

Tryk: Hvidovre RådhusTrykkeri. Trykt i 600 eksemplarer

Forsidefoto: Flot detalje fra Bataillonens jubilæumskage til Avedørelejren

NYT FRA FORMANDEN

Af Ole Asbjørn Petersen

Velkommen til en ny sæson, som forhåbentlig vil byde på gode oplevelser.

I oversigten med medlemsarrangementer er det annonceret, at Georg Røner skulle fortælle om HBC hallens tilblivelse og hans tid som formand for FIH. Desværre har Georg måtte melde forfald grundet sygdom, men et af vore medlemmer, Palle Plambeck, har stillet sig til rådighed og vil fortælle om den spændende historie om Nyhavn og Kongens Nytorv. Foredraget følges op af en ekskursion i 2014. Der er plads til 30 i Rytterskolen, så hurtigt til melding tilrådes.

Herluf Rasmussen, der afgik ved døden i juli måned, har fået udgivet første del af sine erindringer. Herluf og familien har ønsket, at hans arkiv og udkast til bind 2 overdrages til Forstadsmuseet. Bind 1 vil fremover kunne købes på museet, og medlemmer af vores selskab vil kunne erhverve den til en favørpris på 220 kr.

Bestyrelsen har udtalt sig til By- og Teknikforvaltningen om en nedrivning af en bevaringsværdig ejendom – Hvidovregade 57. Vi kunne ikke anbefale en nedrivning, da vi finder, at det er vigtigt

at sikre historien om den landsby, der har ligget her.

I forbindelse med Frivillighedsugen vil vi gøre reklame for os selv og for Gammel Køge Landevejsprojektet i Frihedens Butikscenarier lørdag den 21.9. kl. 11 -13 og onsdag den 25.9 samme tid. Forstadsmuseet kommer med "Det mobile Museum" med tema Gammel Køge Landevej.

Ved gennemgang af vores medlemskartotek og hidtidige indbetalinger, har vi konstateret, at der er medlemmer, der endnu ikke har betalt, så der er lagt en restanceskrivelse ind i bladet, til de medlemmer, hvor indbetaling ikke er foretaget.

En Hvidovredrengs historie

Knud Larsen fortæller om sit liv

Ved det åbne hus i september 2012 i Rytterskolen fortalte Knud Larsen, Arn. Nielsens Boulevard 42, st. th. om sit liv. Her kan I læse højdepunkter fra barndom og ungdom.

Hvidovre

Omkring 1924 købte mine forældre en grund på 2.000 kvadratalen (800 m²) for 1.200 kr med en lille udbetaling og afdrag over 15 år. Grunden lå H. C. Bojsens Vej 10. Det var udstykninger fra Frelsergården Svendebjerg,

som vejnavnene også røber: Svendebjergvej og Cathrine Booths Vej og derimellem Doktor Willes Vej, H.C. Bojsens Vej, William Booths Vej, Hellbergsvej og ind imellem Høgevej (senere Idrætsvej).

Naboerne havde kun givet 800 kr., men på vores stod et lille hus, som min far udvidede med træ fra Fordkasser, så huset, jeg husker, havde korridor, stue og sovekammer i en længe og køkken bagud derfra. Udvendig var Fordkassetræet beklædt med tagpap og brædder over samlingerne som bindingsværkshus – hvid eller gulkalket. Indvendig var stue og sovekammer beklædt med brædder, tapetseret først med en masse aviser som isolation, ovenpå hessian og så tapetseret. Lofterne var rustikbrædder, og det var væggene i køkken og korridor også. En kakkellovn i stuen skulle sørge for varmen i hele huset. Det kneb i kolde vintre.

Madlavningen foregik over primusapparater, senere brændekomfur (1938/39). Tøjvask ved en gruedel udenfor – sommer og vinter. Jernvask med afløb ud gennem væggen til en spand udenfor. Flot petroleumslampe i stuen og en køkkenlampe med grøn glasbeholder sørgede for belysningen.

Udenfor en 6 m dyb brønd med

Knud Larsens mor foran det oprindelige sommerhus ca. 1923/24

vippepumpe og fint og rigeligt vand. WC et såkaldt lokum bagest i haven i et skur, hvor vi også havde brændsel og redskabsskur og værksted.

Min far var medlem af en radioforening og fik blade med diagrammer og anvisning på bygning af radio, så om aftenen sad min far og loddede ledninger mellem kondensatorer og modstande, og med et anode batteri og en akkumulator fik han den faktisk til at virke. Så vi hørte hørespil og andre udsendelser om aftenen, hvis ikke akkumulatoren var flad.

Lys og vand

Da krigen kom og petroleum blev

en mangelvare, fik vi en karbidlampe. Den gav godt lys, men lugtede frygteligt, når den skulle renses – og det skulle den tit. Omkring 1941/42 fik vi installeret elektricitet og fik rigtigt elektrisk lys og radio.

I 1937 blev vandtårnet, som ligger på vores vej, færdigt, og vi fik kommunevand med en aftapningshane og målerbrønd lige inden for hækken. Det blev så mit job at sørge for vandforsyningen. Vi brugte en stor 15 l zinkspand, som stod i køkkenet med en øser. Den var tung at slæbe for en 8-9 årig knægt, og jeg måtte bære den foran mig med begge hænder på hanken. Min mor var altid glad og sang meget, og

hvis jeg ikke havde set, at spanden var tom, sang hun: "Kammerat, hver mand, du skal ud og hente vand, det er dig, vi venter på". Om vinteren havde vi en halmsæk oven i brønden, og vi måtte lukke for vandet nede i brønden og blæse vandet ud af hansen, for at den ikke skulle fryse. Ved stærk frost kunne læberne hænge fast.

Fået fortalt

De første år er der kun jordveje, så hvis de skal til byen med bussen (den kører på Mellemdigevej (senere Hvidovrevej)) må de tage træsko på og skifte til sko ved stoppestedet og gemme træskoene under hækken.

Mor var, som de fleste mødre dengang, hjemmegående. En morgen, hun står og vasker sig, kommer en bissekræmmer og går lige ind. Mor bliver gal og skælder ud, og nu vil hun have en hund, siger hun til min far, og får en lille hundehvalp – en Dobermann Pinscher. Det var Juno, næsten symbolsk (romersk gudinde, beskytter af kvindelivet og familien). Vi 3 børn voksede op med den.

En bedre barnepige og beskytter kunne hun ikke få. Juno passede på os lige fra barnevognen og til, vi kunne klare os selv. Godmodig over for os børn, men bidsk over for fremmede, især postbuddet.

Det var jo en hunhund, så der var kvaler med hanhundene. På det

tidspunkt havde vi fået slaggeveje. Så en aften blev det for galt, så min far røg ud på vejen for at jage bæstet væk. Han skimter en stor slagge og vil kyle den efter hanhunden, men det var en hundelort, så far blev endnu mere tosset.

Dikkemanden

Vi kunne trygt færdes overalt, men vi skulle passe på fremmede og børnelokkere. En gammel mand med stok og hvidt hår gik ofte tur i området. Han var måske børnelokker, blev der hvisket om. Men han var ret harmløs, har jeg senere fundet ud af. Han kunne bare godt lide børn og dikkede os med sin stok, og hvis vi ikke løb vores vej, fik vi et vanilliebolche fra en lille firkantet blikdåse, og det fristede jo. Vi kaldte ham altid Dikkemanden.

Roser uden skilte

Min onkel og tantes have stødte op til vores baghave, så vi havde en låge ind til dem. Da vi var små, havde de ikke selv børn og var specielt glad for mig, så jeg løb tit ned til dem. De startede også med et lille træhus, men fik bygget en bungalow omkring 1932. Min onkel var pertentlig.

Et efterår, jeg var vel 5 år, var jeg igen dernede. Der var ikke nogen, men der stod en trillebør med udplantningsrosor med flotte gule skilte med rosernes navne. Jeg troede, de visne grene skulle smi-

des ud, og viklede alle de gule skilte af. Min onkels planlagte rosenbed blev noget tilfældigt anlagt. Men han tog det meget pænt.

Små kår

Det var jo små kår. Min far var udlært møller fra Langå, men kom til København og fik en overgang arbejde hos en hr. Carlsen, som udryddede rotter, og dem var der mange af i København. Senere overgik han til Københavns Skadedyrsafdeling, hvor han også var med i rottebekæmpelsen, men nu med fast arbejde. Men det blev lønnen jo ikke meget højere af.

Hjemmelavet legetøj

Jule- og fødselsdagsgaver var mest tøj og andre brugsting, men både far og mor var fingernemme, så vi fik da også selvlavet legetøj. Især husker jeg min søsters dukkestue i 2 etager, tapetseret udvendigt med små mursten og tegltag, små kontakter med elektrisk lys og løvsavsudskårne møbler. Og en jul fik vi et flot dukketeater med kulisser og dukker eller personer i pap til "En lille nisse rejste", som hele familien opførte på skift. Men min bedste gave var nok en Svanekniv til min 10-års fødselsdag, så kunne jeg selv snitte mit legetøj. Og om vinteren læste min mor historier fra "Hus og Hjem", og så hyggede vi os alle i kakkelovnskrogen.

Handel

Tættest på havde vi Drachmann,

en lille købmandsbutik på hjørnet af Høgevej og Cathrine Booths Vej, men vi handlede mest hos Søndergaard på hjørnet af Hvidovrevej og Antvorskovvej. Den var som de fleste forretninger dengang etableret i de eksisterende villaer og huse langs Hvidovrevej og blev udvidet i takt med, at handelen øgedes.

Så var der bl.a. cykelsmeden, Sørensen, og ved siden af fru Christensen, Hvidovres dengang førende manufaktur- og tøjbutik, og overfor Gravesen Isenkram i et træskur, som min far som selvbygger var flittig kunde hos.

Ved siden af langt tilbage på grunden boede slagter Jacobsen, som mine forældre også en gang imellem besøgte privat. Mændene spillede bob, og vi børn fik nogle små papfigurer af dyr at lege med.

På hjørnet af Brostykkevej havde vi bager Mørck og på den anden side af Hvidovrevej boede Kofoed, en trælast med en lang træbygning foran fyldt op med hylde, hvor alverdens ting var anbragt, hvis de ikke hængte ned fra loftet. Her kunne man få næsten alt det, man ikke kunne få andre steder.

Og så var der, så vidt jeg husker, ikke flere forretninger på Hvidovrevej efter Brostykkevej før omkring Hvidovre Torv.

Et par gange om ugen kom der desuden en vogn fra Hvissinge Mejeri, hvor min mor fik spande-

mælk og andre mejerivarer. Det fortsatte indtil Hvidovre Mejeri blev bygget på Hvidovrevej et par grunde efter købmand Søndergaard længere nede mod Gammel Køge Landevej.

Vin

Min far og min onkel lavede selv vin af frugt fra haven og af hyben, som vi samlede bl.a. nede ved Langhøj og lidt portvin af svesker og rosiner (men det var vist ikke helt lovligt). Onkel havde centralvarme, så også min fars galoner fik plads i fyrcælderen til gæring vinteren over. Det blev tappet på flasker, proppet til og rigtig forsegling af proppen og forsynet med fine etiketter med årstal mv. Men der skulle bruges sukker, så krigen ødelagde produktionen. Men min far havde da gemt så meget, at han var selvforsynende ved min brors konfirmation i 1947.

Hvidovres marker og landet udenfor

Foruden haven og vejen havde vi legepladser rundt omkring os. Marker, hvor vi om efteråret kunne sætte drager op eller lege i høstakkene, selv om det var forbudt. Dengang var der marker lige i nærheden ved Høgevej/Cathrine Booths Vej eller større marker fra Høgevej til Hvidovrevej efter bebyggelsen ved Cathrine Booths Vej og helt ud til Gammel Køge Landevej. Også langs Hvidovrevej til

Kettevejsskolen var der marker hele vejen fra Brostykkevej efter Kofoeds trælast, bortset fra Biblioteket, som lige var bygget i 1935.

I øvrigt var det bondeland med smalle veje med grøfter, så snart man kom uden for Hvidovre mod Avedøre, hvor der også var mange gartnerier. Mange er først nedlagt inden for de sidste 10-15 år.

Vi havde vistnok slaggeveje indtil sidst i 30'erne, hvor der blev kloakeret og lavet rigtige vej med grusfortove og granitkantsten.

Skolen

Egentlig hørte jeg til Strandmarksskolen, som lige var bygget (1934), da jeg begyndte i skolen 1936. Men min søster, som var 2 år ældre, gik på Kettevejsskolen (1926), så jeg fik lov til at gå der også. Så jeg begyndte med frk. Ejermann som klasselærerinde (som det hed dengang) de første 5 år. Derefter mellem skolen med Axel Møllehave som klasselærer i 2 år. Jeg var nok skoletræt på det tidspunkt, så jeg gik ud af skolen (desværre). Både Ejermann og Møllehave var fantastiske historie- og dansklærere og lærte i hvert fald mig at skrive næsten lige så flot som dem. Så jeg var godt rustet, da jeg senere blev typograf.

Kaniner

Jeg havde da forresten også kaniner under krigen. Det startede i 42/43 og udviklede sig efterhånd-

den, så jeg på et tidspunkt havde omkring 50 kaniner. Der var god afsætning på kaninkød, og skindene fik jeg garvet og solgt til en handskemager på Guldborgvej på Frederiksberg. Jeg købte en lille le og kørte ud omkring efter græs fra grøftekanterne. Jeg lejede også et areal med lucerne hos en bonde-mand ovre ved Hvidborg, og i kål-sæsonen samlede jeg kålblade hos grønthandlere på vej hjem fra arbejdet.

Cyklen

Vi børn fik tidligt en cykel, selv om den var brugt og hjemmelakeret, og vi kom derfor vidt omkring. Vi måtte dog ikke cykle til skole, før vi kom op i 3. klasse, så da jeg begyndte i 1. klasse, fik min søster, der da var kommet op i 3., min skoletaske med på cyklen, og så løb jeg ved siden af hele vejen til skole (omkring 1½ km). Om sommeren cyklede vi til badeanstalten Sølyst ud ad Køgevejen, for vi kunne ikke bade i Hvidovre.

Nyt hus

Det selvbyggede hus blev aldrig godkendt af kommunen, så vi boede der (som mange andre) på dispensation. Men selv om det var ulovligt byggeri, blev kakkelovn og senere komfur med skorstenene godkendt af en skorstensfejermester.

Efterhånden steg grunden i værdi, og med den som sikkerhed kunne

vi få bygget et rigtigt murstenshus med kælder og 1. sal. I løbet af sommeren 46 gravede min far og jeg grunden ud (godt 60 m², 1,20 m ned). Fars tidligere arbejde på et teglværk kom ham til gode, for han kunne køre trillebør på de udlagte brædder op i bunkerne – jord for sig og ler for sig. Imens gravede jeg jorden og senere leren fri, og vi skovlede det ved fælles hjælp op i børen. Jo længere vi kom ned, jo højere op skulle vi kaste.

Tidligt på foråret 47 kunne byggeriet så gå i gang, og ca. ½ år efter kunne vi flytte ind i det nye hus. Ren luksus, selv om der de første år hverken var varmt vand eller centralvarme.

Ud på arbejdsmarkedet

Da jeg blev konfirmeret i april 43 og kom ud af skolen, var jeg bud og arbejdsdreng et stykke tid. Jeg var for resten også i lære som snedker hos en gammel snedkermester Tapdrup på Stubmøllevej. Han var sjældent på værkstedet, men en ældre lærling viste mig tilrette. Jeg lærte da at slibe stemmejern (i hånden), og så fik vi en del værkbrudne stole fra værtshusene i Sydhavnen, og de skulle skilles ad og limes sammen igen. Jeg kunne ikke få kontrakt, så min far fik mig løst fra pladsen. Det var i det hele taget svært at få en læreplads i 1943, så jeg blev kontorbud hos Paul Bergsøe & Søn på Bü-

Billedet taget af Knud Larsens far i 1937, fra toppen af det nybyggede vandtårn. Knud Larsen står i haven ved bindingsværkshuset, H. J. Bojsensvej 10, sammen med sin mor. Billedet er taget mod nordøst, og kornmarken i baggrunden tilhørte Svendebjerggård.

lowsvej og lærte derved København at kende, så jeg kunne finde rundt, da jeg et halvt år efter kom til L. A. Jørgensens Bogtrykkeri som bud og året efter blev sætterlærling i 5 år fra 15.1.1945.

Tyskerne

Bogtrykkeriet var i Rosengården 13 i stuen lige over for Handelskolen, som var beslaglagt af tyskerne, og ved bagudgangen i Rosengården havde de bygget en bunker med skydeskår og en fast posteret soldat. De var dog meget fredelige, og en ældre dame, som

boede i huset ved siden af og dagligt luftede sin gravhund, var meget nysgerrig og kom da også i snak med soldaten i bunkeren gennem skydeskåret. Hun var af tysk afstamning, men havde boet i Danmark i en menneskealder, og var derfor ikke specielt tyskervenlig, men ville blot tale lidt med en tidligere landsmand. Så vi følte det lidt umenneskeligt, da hun ved befrielsen blev hentet på ladet af en lastbil og kørt gennem byen med hænderne i vejret med ”frihedskæmpere” med geværer bagved. Hun blev dog løsladt igen.

Illegale tryksager

Som andre steder lavede vi også illegale tryksager, bl.a. en plakat med et stort gruppebillede af danske Hipoer. Der var et nr. ud for hver person og beregnet til offentlig opklæbning, så folk kunne identificere dem og nedenunder skrive nr. og vedkommendes navn. Det blev så tjekket og registreret af frihedsbevægelsen til senere retsforfølgelse.

Det første oplag af Frihedssangen (En vinter lang og mørk og hård med 5 forbandede år) med Dannebrog i rødt med en hvid fredsdue i midten på den anden side, lavede vi en måned før befrielsen. De blev pakket i anonyme pakker, lagt i en malerplettet trækasse, og så kørte jeg forbi tyskerne overfor med 3-hjulet cykel ad Fiolstræde til St. Kanikkestræde, hvor Studenternes Efterretningstjeneste tog imod. Sangen blev så delt ud inden befrielsen.

5. maj var en lørdag, som dengang var en almindelig arbejdsdag, så jeg mødte, pligttopfyldende som jeg var, op til arbejdstids begyndelse. Men jeg var den eneste, der mødte den dag, så døren var låst. Jeg ventede, og noget efter kom den mand fra studenterne, som jeg havde afleveret malerkassen til og ville have trykpladerne (Klicheerne) til Frihedssangen. Han kunne få den lavet i masseproduktion vist nok på en af avi-

serne. Da vi ikke kunne komme ind, og en tilkaldt låsesmed heller ikke kunne åbne, klarede jeg et raskt lille indbrud fra et defekt vindue i trykkeriet ud mod gården. Han fik sine plader, og jeg sørgede for at lukke forsvarligt efter mig. Jeg blev tilgivet mit indbrud, men vi var noget fortørnede over, at den nytrykte Frihedssang nu blev solgt til en ret høj pris. Altså ikke patriotisme, men ren forretning.

Mit arbejdsliv

Det var et gammelt trykkeri, jeg var blevet ansat på. Det første læreår arbejdede jeg på fuld tid om dagen (48 timer) og bagefter 2 timer på aftenskole fra kl. 6-8 undtagen lige om sommeren. Jeg boede i Hvidovre og kunne ikke nå hjem at spise og tilbage på Hellig Korsgade Skole, hvor aftenskolen var. Så jeg fik betalt et måltid på Rosenborg Folkekøkken i Gothersgade, vist 1,50 kr. – med kaffe bagefter. De 4 efterfølgende år var jeg 4-6 uger på dagskole i Julius Thomsens Gade (ved Radiohuset) på Grafisk Fagskole, hvor svendepøven også skulle foregå. Jeg klarede prøven til bronzemedalje og skulle til reception på Københavns Rådhus, hvor den blev overrakt med certifikat og i overværelse af Kong Frederik og Dronning Ingrid, som vi skulle hilse på.

Efter soldatertiden kom jeg tilbage til samme firma, og gennem årene skete der store ændringer inden

for mit fag. I starten blev alt sat i hånden. Senere skippede vi alt det gamle, de store kasser med brødskrift røg ud og blev erstattet med moderne reoler og mere anvendelige skrifter. Vi fik hurtigere maskiner og senere offsettryk. Vi fik også lavet maskinsats ude i byen og kunne derved spare en masse satstid. Men efterhånden var tiderne imod os. Der kom avancerede kopimaskiner og andre mangfoldighedssystemer. Store kunder begyndte at få eget trykkeri. Der-

for måtte firmaet lukke i oktober 1988.

Da havde firmaet eksisteret i over 100 år, og jeg havde været der de 45 på nær 3 måneder og var i mange år faktor i firmaet. Jeg blev arbejdsløs for første gang i hele mit liv. Efter 7 måneder gik jeg på efterløn og fik en hel anden tilværelse, men det er en anden historie.

Noget om vejnavnene nævnt i Knud Larsens beretning

Cathr. Booths Vej:

Efter et af Frelsens Hærs betydeligste navne, englænderinden Catherine Booth (1829-90), der var gift med bevægelsens grundlægger William Booth. Hun deltog i det sociale arbejde i Londons slumkvarterer og i missionen ude omkring i verden. Tidligere hed det stykke af vejen, der ligger mellem Hvidovrevej og Ketilstorp Allé, Bredegårdsvej.

Dr. Willes Vej:

Efter Vilhelm Andreas Wille (1862-1944), trådte som overlæge ind i arbejdet for Frelsens Hær og var fra 1907 udsendt læge for bevægelsens sygehus på Java.

H.C. Bojsens Vej:

Efter lægemissionær H.C. Bojsen (1860-1910), der virkede indenfor Frelsens Hær.

Hellbergsvej: Emanuel Booth-Hellberg (1864-1909) var officer i Frelsens Hær og gift med en datter af Hærens grundlægger.

Svendbjergvej:

Efter Svennebjerggård. M.B. 1682. Svennebjerg Agre.

William Booths Vej:

Efter William Booth (1829-1912), grundlægger af Frelsens Hær.

Kilde: Forstadsmuseet.

Kalvebodernes historie

Foredrag den 22. april af museumsinspektør Anja Olsen i Lille Friheden.

Af Lars Bo Henriksen

Ca. 62 forventningsfulde medlemmer havde taget plads, da Ole bød velkommen til et foredrag i ord og billeder om livet gennem tiderne ved og på Kalveboderne. Ole startede med at fortælle, at Anja - når Poul Sverrild snart skal have orlov for at tage sin Ph. D. - skal vikariere som museumschef. En chef, han glædede sig til at samarbejde med.

Anja startede med at vise et billede af Langhøj for at pointere, at områ-

det nær vandet har været beboet i rigtig mange år. Vi fik dernæst set et gammelt svensk kort, som synliggjorde, at Harrestrup Å (eller hvad den nu hed den gang) har været en central spiller for udviklingen af landsbyen Hvidovre. (Både sørøvere og vendere har benyttet denne indsejlingsmulighed.) Bl.a. har man også sejlet til et slæbested ved åen, hvorfra man har bragt kalksten til Hvidovre Kirke. Ved åens udløb fandt man i 1800-tallet en møntskat fra 1500-tallet.

Frederik d. 3. holdt 1668 svanejagt ved kysten med 1200 fiskerbåde, og i slutningen af 1700-tallet kom så udskiftningen, hvor man fordelte området mellem bønderne til græsning for køer og kalve og skæring af tagrør til tage. Fiskeri var der ikke så meget af, da kongen havde givet fiskerettighederne til bønderne på Amager, men der var en del jagt, bl.a. på sæler.

I 1800-tallet etablerede kongen et kalkbrænderi, som man måtte have hollændere til at styre. Anja fortalte her om lodserne, som både skulle overvåge hollænderne på virksomheden og hjælpe de sejlen- de gennem Sorte Renden. Dengang var der en livlig trafik til København sydfra. Men i starten af 1900-tallet kom slusen, som begrænsede og næsten stoppede trafikken gennem Kalvebodløbet. Anja omtalte Lods Hans, der fik en medalje for

Anja udpeger detaljer fra historien

at have reddet 3 personer fra at drukne, og viste et billede af den sidste lods, Otto Svendsen.

Den rørende fortælling om det unge par, som i 1861 roede ud i en båd, druknede og blev begravet i samme grav på kirkegården, hvor vi endnu kan se deres gravsten, fik Anja også med.

Hun viste en dejlig tegning af Victor Johansen af fugle i området, som indtil inddæmningerne kom, var Nordeuropas største rasteplass for trækfugle. Der foregik derfor en del jagt i og omkring rørsumpen, som har strakt sig fra Gl. Strand til Greve. (Den resterer nu kun i om-

rådet mellem Hvidovre Havn og Avedøre Holme!)

Gennem årene er der forgået en del opfyldning af området, og i Valby etableres der en losseplads.

Friluftslivet begynder i starten af 1900-tallet at betyde mere og mere for folk: Cyklen får hjul med luft i dækkene, man får fri om søndagen, og i 1937 får man 2 ugers ferie. Fra 1928 til 1941 er der søbad i Hvidovre. Badet går dog konkurs allerede i 1928, og i 1933 kommer der forbud mod at bade i området. En isvinter under krigen besejler endeligt badets skæbne. I Avedøre havde man til gengæld ved De gamle Stuer fra 1915 datidens længste badebro. Anja dokumenterer det med nogle rigtig interessante billeder.

Der blev også vist fotografier af oversvømmelser, som jo også har præget det sydlige Hvidovre, og historien om natpotten, som kom flydende ind i stuen blev genopfrisket.

Området skifter fuldstændig karakter i 1900-tallet, da først Vestamager (i 30erne) og siden Avedøre Home (i 60erne) bliver inddæmmede. Og i 70erne får man - slutter Anja med at fortælle - endelig etableret Strandparken, almindelige menneskers sommerland, vest for Avedøre Holme.

Da Anja havde sluttet sin fortælling, blev ordet givet frit, og det gav anledning til rigtig mange gode

Peter Holmenlund var en af de mange spørgere om Kalveboderne.

indlæg og spørgsmål.

Her kan nævnes nogle af emnerne: området for enden af Frydenstrands Alle og ålestangning, Gøring på vandet, badeanstalter, opfyldninger, lossepladsen, tang og råddenskab. Alle fortalt om med en entusiasme, der fik forsamlingen til at lytte. Her var virkelig tale om lokalhistorier.

Ole takkede til sidst Anja for et foredrag, der - efter referentens mening - var både oplysende og levende fortalt. Medlemmerne så da også ud til at have haft en god aften, da de forlod salen.

Igen en stor tak til Bodil og Laurs for at de - med kaffe og horn - også gjorde pausen i foredraget til en værdsat periode.

Mødet havde samlet rigtig mange tilhørere

Hvad skal gaden hedde?

VJ-Huset i Kirkegade (tidl. Hvidovregade). Billedet er taget i april 1986.

Af Jens Frederik Jørgensen

Navngivning er ikke altid en let sag, det gælder ikke kun, når det drejer sig om børn, men også, når det drejer sig om gader og veje. Det fremgår tydeligt af de drøftelser, der fandt sted i kommunalbestyrelsen og teknisk udvalg i 1966 og som først fandt sin afslutning i 1973.

En gades/vejs navn må ikke give anledning til misforståelser, hvorfor der ikke i den nærmeste omegn må være gader/veje med tilsvarende eller lignende navne. Hvis dette er tilfældet, kan der opstå uheldige eller katastrofale

følger, når brandvæsen eller politi bliver tilkaldt og møder op på en forkert gade/vej. Derfor har der i mange år været et samarbejde i hovedstadsområdet om gade-/vejnavne.

En gades/vejs navn rummer også ofte et stykke lokalhistorie.

Hvis en gade/vej i forvejen har et navn, og den af en eller anden grund skal omdøbes, berører det alle beboere og virksomheder, der nu får ny adresse og må ændre brevpapir mv.

Alle disse ingredienser indgik i de to gade-/vejnavnesager, der startede i 1966.

Toft Sørensens Vænge

I 1954-55 var der indflytning i den nye bebyggelse Blinka AB, der havde adresse på Hvidovrevej (nr. 173-183), men som lå på en sidevej til Hvidovrevej. Dette gav ifølge lejerforeningen problemer, idet "nogle lejere havde måttet vente forgæves på natlæge, ambulance og varer fra byen".

Uofficielt bar vejen navnet "Vestre Parallelvej", men dette navn var uheldigt, da der i forvejen i postdistriktet var en "Parallelvej".

Kommunalbestyrelsen besluttede - for at ære den tidligere sognerådsformand/borgmester - at navngive vejen "Toft Sørensensvej". Alle i kommunalbestyrelsen, med undtagelse af Rehling Sørensen, kunne godkende dette.

Navnet faldt imidlertid ikke i god jord i Gadenavneudvalget, fordi der i forvejen i hovedstadsområdet var mange gadenavne, der endte på "...Sørensensvej". Kommunalbestyrelsen vedtog på den baggrund vejnavnet : "Toft Sørensens Vænge".

Hvidovregade/Kirkegade

Anderledes langvarigt og vanskeligt var det at få taget stilling til, hvad der skulle ske med Hvidovregade, da den med anlægget af Holbæk-motorvejen blev delt i 2 stykker.

Kommunalbestyrelsen fik forelagt et forslag om, at den sydlige del skulle gives navnet I.G. Smiths allé

og dermed opfattes som en forlængelse af denne allé.

Dette kunne Herluf Rasmussen ikke tilslutte sig, så han foreslog, at teknisk udvalg fik sagen til fornyet behandling. Herluf Rasmussens forslag blev nedstemt i kommunalbestyrelsen, men der kom en fornyet behandling som følge af de protester, der fremkom.

Vincenz Jensen havde danseskole og selskabslokaler i VJ-huset i Hvidovregade (det hus, der i dag rummer Bandidos´ rockerborg). Han protesterede, fordi han i løbet af en 7 årig periode havde oparbejdet en forretning, der var kendt af 50.000 gæster og elever, der uden tvivl ville tro, at forretningen var flyttet, hvis Hvidovregade fik nyt navn". Det ville blive bekosteligt med nyt brevpapir, anførte han. Endelig fremførte han, at der i mange kommuner var veje og gader, der var afbrudt af spæringer, og dog beholdt samme navn.

Også provsten, Kaare Mortil, der havde adresse i den sydlige ende af Hvidovregade, kom på banen. Han pegede på - ikke kun udgifterne ved navneændring samt postale forsinkelser og fejltagelser - men "fandt det kunstigt og besværligt at koble den sydlige ende af Hvidovregade til I.G. Smiths allé. For Hvidovreborgernes skyld var der ingen grund til at ændre navnet, men hvis man mente at burde tage hensyn til udefra kommende, ville det være mest natur-

ligt med et helt nyt navn, og da helst et, der var let at udtale og skrive". Han foreslog "Risbjerg Kirkevej", da "man naturligt ville kunne orientere sig efter Risbjerg Kirke".

Kommunalbestyrelsen valgte foreløbigt at bibeholde navnet "Hvidovregade" og at tage navngivningen op til senere forhandling med lodsejerne på vejstykket".

I januar 1973 blev sagen så taget op igen. Lodsejerne fik forelagt 9 navneforslag: Hvidovrestræde, Hvidovretoften, Bag Spurvegården, Risbjergkirkegade, Geersdiget, Geersvænget, Geersager, Geerssvinget og Geersvolden. De sidste 5 forslag var begrundet i, at vejen lå på et areal, der i gamle dage kaldtes "Geers agrene".

Navnet blev dog et helt 10.

Anders Nørballer - en i Hvidovre kendt person, ikke kun på grund af den blå sportsbil, han kørte rundt i - havde "altid været stolt af at bo i vor eneste gade - Hvidovregade. Derfor ville det glæde ham, hvis det stadig måtte blive en gade. Risbjergkirkegade var lidt langt, så kunne det ikke blot blive Kirkegade".

Læge Poul Simonsen, der også boede i Hvidovregade (og som under krigen illegalt havde ydet lægebehandling til sårede modstandsfolk), skrev til kommunens tekniske udvalg på vegne af et flertal af beboerne i gaden og foreslog "Kirkegade". Dette forslag blev

støttet af de 4 ungdomsforeninger, som hørte hjemme på Eriksminde.

Teknisk udvalg vedtog herefter navnet "Kirkegade", og Gadenavneudvalget havde intet at indvende mod navnet, men henledte dog opmærksomheden på, at der 7 steder i samarbejdsområdet var gadenavne, der var sammensat med ordet "kirke".

Så i maj 1973 kunne teknisk forvaltning bestille de fornødne skilte, og beboerne ændre brevpapir mv. Hvidovre havde fået sin 2. gade. Senere kom Storegade i Avedøre til og senest 5 gader i Avedørelejren.

Poul Sverrild fortæller, at brugen af betegnelsen "gade" hænger sammen med tilhørsforholdet til landbokulturen, hvor landsbyens færdselsåre altid havde heddet "gade" (i Avedøre var der såvel en Storegade som en Lillegade (nu Stavnsbjergvej)), hvorfor vi også har begrebet gadejord i landsbyerne. Betegnelsen "vej" møder vi i det overordnede vejnet, hvor man i middelalderen bruger begrebet "alvej", og senere under enevælden kommer begrebet "kongevej". Poul Sverrild fortæller endvidere, at brugen af gadebetegnelsen i Avedørelejren skete for at understrege, at bydelen har en bymæssighed, som forstaden i øvrigt ikke har.

Somre på Strandløbervej

Af Edith Cranil, Rødovre

I 1952 købte mine forældre Hans og Anna Mortensen en grund på Strandløbervej – nr. 31. Vi boede i en lejlighed i Vølundsgade på det ydre Nørrebro, og mine forældre ønskede at komme ud i friere omgivelser i sommerhalvåret.

At det lige blev Strandløbervej, tror jeg, skyldtes, at min fars kusine havde købt grund ved siden af for at bygge et helårshus. Og så måtte grunden heller ikke ligge længere væk, end vi kunne cykle derud. Afstanden fra Nørrebro var 11 km.

I 1952 skød helårshuse op i området, og Strandbyparken var lige blevet bygget. Det var en bar grund mine forældre havde købt. Jeg husker det som en pløjemark uden hække og beplantning.

I løbet af sommeren havde min far købt to små kolonihavehuse i Vigerslev i en kolonihaveforening, der skulle nedlægges. Husene var ikke større, end de kunne fragtes til Hvidovre på en lastbil. Min handy-far gik i gang med at sætte dem i stand. Der var stue, køkken og et lille soveværelse. Ydervæggene, der var af tagpap, fik brædder på. Der blev bygget en veranda til, hvor vi kunne sidde og spise ude det meste af sommerhalvåret. I de 7 år vi havde huset, kom der aldrig el eller toilet ind.

Så snart min skolesommerferie startede, flyttede vi ud i sommerhuset. Min far cyklede så på arbejde på Amager via Sjællandsbroen. Jeg ser for mig min mor stå næsten hele sommeren ved 3 primusapparater for at sylte bær og grøntsager fra haven. Om vinteren kørte min far ud i haven for at hente forsyninger af kartofler, løg og porrer, som blev opbevaret på verandaen dækket til med sække.

Da vi første gang cyklede til Hvidovre, var jeg kun 6 år og havde ikke fået en cykel endnu. Min far havde viklet nogle tæpper om-

kring stangen på sin cykel. Der sad jeg så. 3 gange på turen blev vi stoppet af politiet. Hver gang fik min far snakket politiet til at lade os fortsætte, selvom det var farligt at sidde på den måde.

Vi kørte ad Jagtvej eller Nordre Fasanvej til Toftegårds Plads og så videre ad Gammel Køgelandevej, forbi Flaskekroen og Frihedskroen. Lige inden vi kom til Strandmarksvej, var der bygget nogle boligblokke i grå puds. Min far, der interesserede sig meget for Københavns historie, har fortalt mig, at der var brugt mursten fra nedrivningerne inde i Borgergade. Det må have været Beringparken, der var blevet bygget.

Videre gik turen ned ad Strandmarksvej med nybyggede gule bygninger, hvor der var forretninger, forbi trækirken i bejdsset mørkt træ og ned til en mægtig stor skole. Sådan oplevede jeg Strandmarksskolen. Jeg gik selv på Stevnsgades skole, som havde 1.000 elever, men den synede ikke af så meget, da den lå i tæt bebyggelse.

Vi handlede i en lille købmandsforretning lige ved Strandbyparken, og stod vi en lørdag og manglede noget, så kunne vi komme til bagdøren. Det var også spændende for mig som barn, da der åbnede et Irma-supermarked i midten af 1950erne på Strandmarksvej.

Jeg savnede aldrig legekammera-

ter og selskab i sommerferien. Der var mange børn i kvarteret, og der var legepladser. Jeg fik en veninde – Ulla – der boede på Søstjernevej og et par veninder, der boede på Dryadevej. Nogle dage om sommeren kom et par veninder hjemme fra Vølundsgade derud, og så havde min fars kusine en 5 år yngre dreng, som jeg også legede godt med.

Min fars store familie var tit på søndagsbesøg. Min mors familie kunne af gode grunde ikke komme, da min mor stammede fra Argentina – hendes forældre var tyske immigranter. Mine forældre havde mødt hinanden i Argentina i 1930erne, og på grund af de to nationaliteter kom sommerhuset til at hedde Gerdania.

Det står tydeligt i min erindring, når min far hentede komøg nede på engene ved Kalveboderne. Han havde ombygget en barnevogn, og så kørte han ned ad stien, der stødte op til vores have og førte ned til engene. Her gik der kreaturer. Jeg syntes det var lidt pinligt, og jeg kunne ikke holde stanken ud, men det gav gode kartofler!

Årets store sommeroplevelse var havnefesten i Hvidovre Havn. Jeg var kommet op i teenageårene, og her blev der danset jitterbug og jive. Det, syntes jeg, var sjovt at se på.

I 1959 måtte mine forældre sælge sommerhuset, da min mor var ble-

vet syg. Det var for meget for min far at skulle passe både lejlighed og sommerhus. Jeg tænker tit tilbage på de herlige sommerferier

på Strandløbervej, og min mand – Mogens – og jeg tager med jævne mellemrum derud for at gense området og få frisket minderne op.

Huset på Strandløbervej 31. I baggrunden ses byggeriet i Strandbyparken

Forretningsliv i Strandbyparken

På rundtur i Avedøre landsby(2)

Oldermanden Johnni Andersen fortæller om landsbyens historie og meget andet.

Af Ole Asbjørn Petersen

2-tallet i overskriften henviser til, at det er en gentagelse af sidste års rundtur i Avedøre Landsby. Flere har rettet henvendelse om at gentage turen i år, da de var forhindret i at deltage sidste år.

Onsdag den 20. maj mødte 22 frem i den gamle skole fra 1781. Formanden gennemgik med baggrund i Jørgen Salhauges oplæg fra sidste år forholdene omkring udskiftningen i 1787-1789.

Derefter startede rundgangen med Lis Holmenlund og oldermand Johnni Andersen som vidende og inspirerende rundvisere. Vi hørte om den gamle købmand Bærentzen, smeden Erik Holm og om nogle af landsbyens originaler. På sidste år rundtur blev der stillet flere spørgsmål om ejerforhold og oprindeligt udseende af sprøjtehuset ved landsbyens gadekær. Jens Frederik Jørgensen havde fulgt op på spørgsmålene og fortalte om de kringledede ejerforhold. I øjeblikket afventer Kriminalforsorgen svar fra institutionen Kastanienborg med henblik på at afklare om en evt. renovering af sprøjtehuset kunne indgå i fremtidige beboerrelaterede aktiviteter.

Rundturen sluttede i den gamle skole, hvor der hyggedes, og spørgelysten var stor til Lis Holmenlund og Johnni Andersen. En hyggelig afslutning på en byvandring i dejligt sommervejr.

Forstadssafari - Søndag d. 27.oktober

På tur i hovedstadsmetropolens ukendte landskab

Af Lisbeth Hollensen

Til efteråret inviterer Forstadsmuseet og Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur/Udvalget for Nyere Tids Arkitektur på efterårssafari i forstaden. I den anledning har vi ud af de 50 pladser reserveret de 20 til medlemmerne af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.

Program d. 27. oktober 2013:

- Kl. 13.00: Deltagere afhentes med bus på Brøndbyøster Station.
- Kl. ca. 13.20: Rundvisning i Priorparken i Brøndby.
- Kl. ca. 14.20: Rundvisning i Grenhusene i Hvidovre.
- Kl. ca. 15.15: Kaffe og kage på Cirkusmuseet i Avedørelejren
- Kl. ca. 16: Besøg i Store Hus i Avedøre Stationsby.
- Kl. ca. 17: Kørsel til Brøndbyøster Station. Tak for i dag

Undervejs tegner og fortæller PhD-studerende Poul Sverrild og museumsinspektør Lisbeth Hollensen fra Forstadsmuseet.

Pris pr. person inkl. kaffe og kage 150,-. (Prisen dækker ligeledes udgifter til bus). *Bindende tilmelding senest mandag d. 14. oktober 2013 til forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk*. Kontantbetaling sker på dagen. Begrænset deltagerantal: 20 personer (med mulighed for at blive skrevet på venteliste i tilfælde af afbud).

Safarieren sætter fokus på efterkrigstidens betonelementbyggeri fra tidligste feltmontagebyggeri på bark mark over det spæde præfabrikerede boligbyggeri i lille skala til den totalplanlagte vugge-til-grav-by. Turens røde tråd er modernismens fokus på beton og industrialisering.

De seneste år er der en stigende interesse for velfærdssamfundets store bygningsmasse. Blandt den halve million bygninger, der blev opført i perioden mellem 1945 og 1980, gemmer hele fortællingen om den eksplosive samfundsudvikling sig. Det er en periode, der handler om demokratisering af adgangen til goder som fx uddannelse og sunde boliger. Derfor er der grund til at interessere sig for den arkitektur og de teknologier, som dannede ramme om det velfærdslandskab, man ikke mindst finder i forstaden. Det er her vi møder almindelighedens historie.

Georg Røner og HBC

Georg Røner 2012

Redigeret af Jens Frederik Jørgensen på baggrund af et interview den 31.10.2012 med Georg Røner.

Uden Georg Rønens initiativ og energi havde Hvidovre Badminton Club (HBC) aldrig fået bygget den badmintonhal, der lagde grunden til klubbens store medlemstal, flotte resultater og sportslige succes.

I 1940 var Holmegårdsskolen blevet indviet, og skolen fik stor betydning for sport og kultur i Hvidovre Nord, fremhæver Georg Rø-

ner.

I 1943 blev Holmegårdens Gymnastikforening (HG) stiftet. Om sommeren blev der spillet håndbold og dyrket atletik på skolens idrætsplads. Om vinteren rykkede aktiviteterne ind i gymnastiksalen, hvor der var gymnastik og badminton på programmet.

Sideløbende med de sportslige aktiviteter var der en dramatisk klub, der arrangerede dilletantforestillinger i skolens aula. Både sport og amatørteater viste sig efter krigen også at have været skalkeskjul for den første modstandsbevægelse i Hvidovre. I 1944 spillede man i øvrigt forestillingen "Nej", en aktual kommentar til besættelsesmagten og besættelsestiden!

De to vinteridrætsgrene havde forskellige behov og interesser, så derfor skilte badmintonafdelingen sig i april 1947 ud fra HG og dannede Holmegaardens Badmintonklub, der senere blev til HBC.

Det var ikke ideelt at spille badminton i en gymnastiksal, og der var ikke spilletid nok, så klubben måtte derfor også i mange år leje baner i Valby Badminton Club og i Knuthenborghallen i Valby.

I 1957 blev Georg Røner formand for klubben, og han satte sig i spidsen for arbejdet med at skaffe klubben bedre spilleforhold.

Den første egentlige hal i Hvidovre, Dansborghallen, blev bygget på det tidspunkt, men den var optaget af alle andre sportsgrene end badminton og blev hovedsagelig brugt af HIF. Badmintonklubben måtte derfor skaffe sig haltid på anden måde.

Med inspiration fra Lillerød, hvor der var blevet bygget en decideret badmintonhal med 3 baner, blev der i HBC nedsat et hal-/byggeudvalg. Kommunalbestyrelsen endte med at meddele, at der ikke var penge til at bygge en kommunal badmintonhal, så klubben måtte selv prøve at finansiere en badmintonhal. Kommunen var dog parat til at stille en grund til rådighed. Det blev grunden Bibliotekvej 62.

Selv om klubbens medlemmer skulle stå for så meget af halbyggeriet som muligt, skulle der alligevel skaffes 180.000 kr. til materialer mv. En række aktiviteter blev sat i værk. Et stort lotteri støttet af foreninger og foretagender gav ikke meget. Anderledes stor succes blev midnatsshowet i Hvidovre Kino i efteråret 1958. Det blev en Hvidovre-begivenhed, som mange stadig mindes med glæde. Efter aftale med biografdirektør Larsen blev der udarbejdet et stort program, hvor bl.a. Gitte Hæning, Ove Sprogø og Otto Leisner deltog. Hvidovres røde busser kørte nature. Med fuldt hus – 500 –

gav showet et overskud på 25.-30.000 kr.

Selv om Bikuben havde givet tilsagn om lån til en del af udgifterne, og der var lovet tilskud fra Dansk Idrætsforbund og Dansk Badmintonforbund, så var der endnu et stykke vej, inden de fornødne midler var på plads.

I slutningen af 1958 blev der indkaldt til et afgørende medlemsmøde under sloganet: "Skal vi bygge hal eller ej?" Medlemmerne blev bedt om at tegne "aktier" (200-300 kr. pr. stk.). Medlemmernes opbakning var til stede. Der blev tegnet aktier for 20.-25.000 kr. Finansieringen var nu så godt som i orden, grunden var til rådighed, men et ministerielt byggestop udsatte byggestarten.

I påsken 1959 kunne man gå i gang. Et sommerhus på Femagervej blev nedrevet, flyttet og brugt som byggeskur/1. klubhus. Af klubbens vel 150 voksne medlemmer deltog 40-50 ivrigt i arbejdet i begyndelsen, og ved slutningen af byggeriet var 25 stadig med i byggearbejdet.

Rejsegildet blev holdt i juli 1959. En kran på en lastbil satte buerne op, og buerne holdt, da der kom en sommerstorm med torden. Der blev bygget 3 baner, omklædning og restaurant. I november 1959 var hallen færdig til at blive taget i brug. Et imponerende stykke fri-

villigt foreningsarbejde var hurtigt blevet fuldført. *"Mange havde tvivlet på, at byggeriet kunne lade sig gøre"*, husker Georg Røner, at borgmester Sv. Aagesen sagde ved indvielsesfesten. *"Men præstationen inspirerede ikke andre klubber i Hvidovre til at gøre det samme"*.

Den 30.11. 1959 kl. 23 indtraf det højtidelige øjeblik, da de første slag blev slået i den nye hal. Indtil det øjeblik havde der ikke været bolde i hallen. Georg Røner var den ene af de to spillere.

Egen hal betød, at klubben voksede fantastisk. I 1963 blev der bygget 2 baner mere, i 1968 yderligere 2 baner. Medlemstallet var da nået op på 1.200. I 2010 blev hallen overtaget af kommunen.

Byggeriet blev optaget på småfilm og mange fra "Nybyggerholdet" mødes hvert 5. år for at se filmen og mindes arbejdet med at bygge hallen. *"Mange er faldet bort, så nu er vi vel kun 4-5 tilbage fra Nybyggerholdet"*, konstaterer Georg Røner sørgmodigt.

Om sin egen indsats i forbindelse med byggeriet taler Georg Røner beskedent - uden grund. Han var formand for byggeudvalgt, ingeniør på byggeriet, indkøber af materialer, den, som udarbejdede arbejdsplan, og var hver dag på byggepladsen som "byggepladsleder" samtidig med, at han skulle passe sit almindelige arbejde.

Som tak blev der i 1959 i HBC indstiftet en pokal som anerkendelse af Georg Rønens arbejde. Georg Røner-pokalen uddeles årligt for særlig indsats for HBC.

Georg Røner har været ansat i og medejer af et rådgivende ingeniørfirma, og har med speciale i kølehusbyggerier i mange år været rådgiver for Verdensbanken og Danida og dermed rejst i Afrika, Mellemøsten og Fjernøsten. Det har dog ikke forhindre ham i tillige at være en aktiv borger i kommunen. Han stoppede som formand i HBC i 1967, var i 1966 medstifter af og første formand for Fællesrepræsentationen af Idrætsforeninger i Hvidovre (FIH), var medstifter af Vestegnens Idrætsklinik, været medlem af Fritidsnævnet, været medlem af bestyrelsen for Hvidovre kommunes jubilæumslegat, medlem af og i en periode præsident for Lions Club. Han stoppede i 2012 med sidste hverv - som formand for Andelsboligforeningen på Holmelundvej, hvor han bor.

Dermed var ringen på sin vis sluttet, idet andelsboligforeningen er nabo til det gartneri, som morfaderen – Niels Johansen – havde og som lå på Hvidovrevej 75. Her flyttede Georg Røner ind som 4 årig sammen med sin mor, Rosa, der efter Niels Johansons død drev Handelsgartneriet Rosenlund videre til ca. 1948 sammen med sin søster Marie Jensen. Herefter blev

gartneriet, der havde potteplanter og afskårne blomster som hovedproduktion, solgt til bestyreren, der senere solgte jorden til Damgaard-Nielsen, Julius Nielsen og Samson. I dag optager Føtex en stor del af gartneriets oprindelige areal.

6 generationer har haft bopæl i Hvidovre – fra morfaderen (og hustruen Gretes bedsteforældre) til Georg og Grete Rønners oldebørn.

På et sidste spørgsmål om det at være aktiv i foreningslivet i Hvid-

ovre, svarer Georg Røner: ”Vi har altid været glade for at bo i Hvidovre Nord, og det at være en aktiv borger er kommet af sig selv. Når man er kommet ind i rumlen, så ligger det i blodet, og så er det selvfølgelig rart at se sine ideer blive til virkelighed”.

”Foreningslivet har været tiltrækkende for at blive boende i Hvidovre, og kommunen har behandlet foreningslivet pænt og retfærdigt – men ikke overvældende”, slutter Georg Røner

Hårdt arbejde ved håndkraft. Sådan blev HBC hallen til.

Befæstningsdagen 2013

Af Mikkel Knudsen

Hvordan får man bedst muligt skabt interesse for historien hos børnene og sat fokus på et unikt område som Vestvolden? Det er udfordringen til Befæstningsdagen, som i år løber af stablen søndag d. 29/9.

Forstadsmuseet har i samarbejde med en række lokale institutioner fundet formelen i form af et særligt rollespil for børnefamilier. Formlen har nu været brugt i 5 år, men med en ny historie hvert år. Indtil videre har deltagerne skullet finde sabotører, landsforrædere, gifteklare soldater m.m., og responsen har været overordentlig positiv.

Udgangspunktet i år er 1. Verdenskrig og rollespillet tager afsæt i en faktisk historie, der dog bliver tolket frit. Deltagernes opgave bliver at indrullere sig i hæren for at kunne finde en spion på Vestvolden. Undervejs bliver deltagerne udsat for en række spændende øvelser og prøver, som forhåbentligt kan lede dem frem til ham eller hende. Spionmysteriet, som rollespillet hedder, er rettet mod børn i alderen 5-12 år i selskab med forældre og/eller bedsteforældre, og det er gratis at deltage. Forløbet varer ca. 60 min., og der er løbende starter fra den gamle røde landminebarak,

der ligger 200 m. nord for Avedøre Tværvej ved Vestvolden. Første start er kl.10, og sidste start er kl. 14 med afslutning kl. 15, så det er blot at møde op i tidsrummet.

Har du lyst til en forfriskende cykeltur langs volden, og samtidig høre om voldens historie, kan du også tage på tur med museumsinspektør Lisbeth Hollensen på dagen. Turen starter ved fredskrudtmagasinet ved Hørsdammen i Brøndby og vil bringe dig forbi og ind i nogle af de normalt ikke offentligt tilgængelige bygninger så som dobbeltkaponieren i Brøndby, Glostrup militærstation, og det eneste bevarede artillerimagasin i træ. Turen starter kl. 11 og varer to timer. Den slutter ved landminebarakken i Avedøre, hvor der kan købes let forplejning.

Ændringer og et opdateret program vil komme til at ligge på

www.forstadmuseet.dk

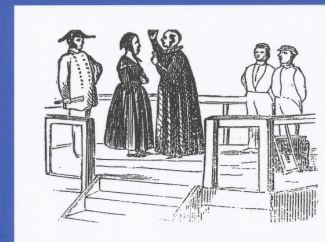

Javel, hr. sergent—ordren er forstået

Barnemordersken

Henry Hansen

Ane Cathrine Andersdatter

Dømt for mord på tre af sine børn
Halshugget den 21. december 1861 på Rødovre Mark
som den sidste kvinde der blev henrettet i Danmark

Rødovre Lokalhistoriske Forening
2013

Af Lisbeth Hollensen

Anmeldelse af bogen "Ane Cathrine Andersdatter. Dømt for mord på tre af sine børn. Halshugget den 21. december 1861 på Rødovre Mark som den sidste kvinde der blev henrettet i Danmark" udgivet af Rødovre Lokalhistoriske Forening, 2013

Den tredobbelte barnemorderske

Den 21. december 1861 blev Ane Cathrine Andersdatter

halshugget på Rødovre Mark, anklaget og dømt for at have taget livet af tre af sine børn.

Tjenestepigen Ane Cathrine Andersdatter fik i perioden 1853-1861 fire uægte børn. Fædrene, som talte tre, havde hver især ladt Ane Cathrine i stikken. Som ugift kvinde havde man dengang ikke mange muligheder for at forsørge egne børn for ikke at tale om samfundets fordømmelse af piger, der kom i "ulykke". Det var derfor heller ikke et ualmindeligt fænomen, at ugifte kvinder tog livet af deres

nyfødte babyer. Ane Cathrine kunne dog have fået hjælp på Fødselsstiftelsen til at få børnene i pleje eller få dem bortadopteret, men hun valgte altså – i stor fortvivlelse – at tage livet af de tre af børnene. Det fjerde barn var så heldigt at komme i pleje, hvilket nok sparede ham livet.

De tre barnelig

Det første barnelig, der dukkede op, var en 14 dage gammel dreng. Det var i 1855. Han lå i en brønd på Rødovre Mark, hvor han havde ligget i 2-4 uger, men man fandt ingen spor af morderen, og sagen blev henlagt. I 1861 dukkede endnu et barnelig op – i samme brønd! Denne gang kunne flere vidner berette om at have set en ung kvinde med et spædbarn vandre rundt i Rødovre. Ad omveje fandt politiet ud af, hvem pigen var – tjenestepigen Ane Cathrine Andersdatter. Efter mange og lange forhør tilstod hun de to børnemord samt yderligere ét begået i 1853. En datter som hun havde druknet i en grøft og begravet med hænderne ved ”Søholmgård” i Hvidovre Sogn.

D. 21. december 1861 blev Ane Cathrine Andersdatter halshugget på Rødovre Mark som den sidst henrettede kvinde i Danmark.

Ane Cathrines børn:

Severine Adolphine Bjørnsen, født 1853, druknet i grøft ved ”Søholmgård” samme år.

Hans Peter Christiansen, født 1855, fundet i brønd på Rødovre Mark samme år.

Hans Peter Hansen, født 1857, kom i pleje og overlevede.

Udøbt dreng, født 1861, fundet i samme brønd på Rødovre Mark samme år.

Første mord blev begået i Hvidovre

Undervejs, mens bogen blev skrevet, opstod der tvivl om, hvorvidt den mark, hvorpå Ane Cathrine begik sit første barnemord i 1853, lå i Hvidovre. Ved hjælp af kort fra Forstadsmuseet kunne dette verificeres. ”Søholmgård” lå på et område lige nord for Roskildevvej, øst for Damhussøen. I dag hører området under Københavns Kommune, og vejen, hvor det skete, hedder Ulriksdalvej. Dermed var den tragiske historie pludselig rykket ind over kommunegrænsen og var ikke længere noget, der ”blot” var sket i nabokommunen.

Bogen om den tredobbelte barnemorderske er bestemt spændende læsning. Den går grundigt til værks, og man får, foruden fortællingen om den tragiske skæbne, også et indblik i datidens underklasse og barske vilkår samt, hvordan politiet håndterede kriminalsager.

Hele historien kan læses i bogen ”Ane Cathrine Andersdatter. Dømt for mord på tre af sine børn. Halshugget den 21. december 1861 på Rødovre Mark som den sidste kvinde der blev henrettet i Danmark” skrevet af Henry Hansen, Rødovre Lokalhistoriske Forening.

Jubilæum med flot honnør

Fungerende museumschef, Anja Olsen, Forstadsmuseet, og Avedørelejrens sidste kommandant, K. A. Knudsen, dannede værtpar for den festlige 100-årsdag.

Af Bitten Larsen

Den 29. juni kunne vi fejre Avedørelejrens 100-årsdag. Dagen bød i den grad på oplevelser for alle sanser, da både lokale og udenbys foreninger og virksomheder medvirkede til at skabe den festlige stemning.

Desværre måtte vi sande, at det danske sommervejr er og bliver utilregneligt. For trods en god vejrudsigt hele ugen op til den store dag, var vejr-guderne ikke med os, da det endelig blev den 29. juni. Alligevel vurderer vi, at mellem 2.000 og 3.000 mennesker lagde vejen forbi i løbet af hele dagen.

Historien om lejren kan læses i foregående nummer af nærværende skrift, så her nøjes vi med at bringe et potpourri af stemningsbilleder fra dagen, samt en stort tak til alle deltagere og publikum, som var med til at gøre dagen til en succes. En succes, som vi på Forstadsmuseet længe vil tænke tilbage på.

Den flotte jubilæumskage, fremstillet af Bataillon, skæres for

Cirkusmuseet byder velkommen til festen

Giv agt! - der skydes

Peter Nørgård optræder

Der var stort vovemod på hesteryg

Den gode gamle Ellehammer blev også luftet

Solen kom—sammen med gruppen ”The Raveonettes”

ÅBENT HUS I RYTTERSKOLEN

Torsdag den 26. september 2013 kl. 10-14.

Også i år holder Hvidovre Lokalhistoriske Selskab åbent hus i forbindelse med Frivillighedsugen.

Alle er velkomne i Rytterskolen, Hvidovre Kirkeplads 1, *torsdag den 26. september 2013 kl. 10-14*. Det program vi håber at gennemføre ser således ud:

- Selskabet er sammen med Lokalhistoriskforening for Brøndby Strand og Forstads museet ved at forberede et projekt om sommerlivet og livet i almindelighed langs Gammel Køge Landevej fra begyndelsen af 1900-tallet til Strandparkens indvielse. Vi vil gerne høre dine erindringer og oplevelser i tilknytning til Gammel Køge Landevej. Vi er også interesseret i billeder og andet materiale, der kan illustrere livet langs Gammel Køge Landevej. Har du lyst til at bidrage eller deltage i arbejdet, så kom og fortæl os det i forbindelse med det åbne hus, hvor museumsinspektør Trine Olsen kl. 11.00 vil orientere nærmere om projektet.
- Du vil også kunne træffe os i Frihedens Butikcenter *lørdag den 21. september og onsdag den 25. september, begge dage kl. 11-13*, hvor vi fortæller om projektet, og hvor Forstads museet stiller op med ”Det mobile Museum” med tema Gammel Køge Landevej.
- Lars Bo Henriksen vil i forbindelse med det åbne hus på en computerskærm vis en del af de malerier, der indgår i Forstads museets samlinger og som Søren Brogaard har fotograferet og sat i system.
- Jørgen Salhaug har samlet en lysbilledserie med motiver fra Hvidovre og Avedøre. Den vises flere gange i løbet af dagen.
- Kl. 13.00 vil Jens Frederik Jørgensen i ord og billeder kort fortælle om spor efter den gamle kirkevej fra Avedøre mod Glostrup kirke, der indtil 12.3.1893 var sognekirke for Avedøre-området.

Uden selskabets aktive kulturister ville det ikke være muligt at gennemfø-

re selskabets aktiviteter. Har du lyst til at blive kulturist, så kom og hør om de forskellige opgaver, som kulturisterne deltager i. Vi kan altid bruge flere kulturister.

Selskabet har det sidste års tid gennemført over 30 interviews med personer, der har spændende erindringer om deres liv i Hvidovre. Vi har en lang liste over personer, som bør og gerne vil interviewes. Hvis du har lyst til at blive interviewer, så kom og hør om, hvad opgaven går ud på og hvilken introduktion, du vil kunne få til opgaven.

Har du fotos, billeder eller andet materiale, du gerne vil give eller låne til Forstadsmuseet, så kan det afleveres i forbindelse med det åbne hus, hvor du også er velkommen med forslag til aktiviteter, som selskabet kunne igangsætte.

Der er således mange muligheder for, at du kan bidrage til Hvidovres lokalhistorie. Kom og fortæl - og meld dig - i forbindelse med det åbne hus.

Vi serverer kaffe, te og kage dagen igennem.

Gl. Køge Landevej 270, Køgevejens Farvehandel. Luftfoto taget ca. 1954/60

MEDLEMS-ARRANGEMENTER 2013-14

Mandag den 16. september kl. 14 i Rytterskolen.

Jørgen Stoltze fortæller om sit mangeårige engagement i Hvidovres kulturliv, helt tilbage til den tid, hvor vi stadig havde Hvidovre Kino.

Torsdag den 26. september kl. 10-14 i Rytterskolen.

Åbent Hus arrangement i forbindelse med den årlige Frivillighedsuge

Onsdag den 2. oktober kl. 14 i Rytterskolen. (programændring)

Et af vore medlemmer med stor interesse for København, Palle Plambeck Olsen, vil fortælle om Kongens Nytorvs og Nyhavns historie. Sidst i foråret 2014 følges op med en rundtur i Nyhavnsområdet. *Foredraget erstatter tidligere planlagt arrangement med Georg Røner og HBC.*

Mandag den 28. oktober kl. 19 i auditoriet, Avedørelejren.

Fungerende museumschef Anja Olsen fortæller om seneste nyt fra det lokalhistoriske område.

Mandag den 18. november kl. 19 i Lille Friheden.

Tidligere folketingsmedlem og amtsborgmester, Per Kaalund, fortæller om sit politiske liv og tiden som Hvidovrekredsens medlem på Tinge.

Mandag den 20. januar 2014 kl. 19 i Lille Friheden.

Cornelia de Place Hansen beretter om sit indholdsrige liv under titlen "En Hollænders oplevelser som indvandrer"

Mandag den 24. februar kl. 19 i Auditoriet, Avedørelejren.

Museumsinspektør Henriette Buus, Greve Museum, eller en projektmedarbejder, fortæller om 1. verdenskrig og tankerne om det nye museum for 1. verdenskrig på Mosede Fortet. På et senere tidspunkt følges der op med en medlemstur til museet.

Mandag den 10. marts kl. 19 i Lille Friheden.

Ordinær Generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne.

Tilmelding, undtaget generalforsamlingen, er nødvendig, og kan ske til Forstadsmuseet på tlf. 36490030

Ændringer i de enkelte arrangementer: se Hvidovre Avis eller Selskabets hjemmeside.

Se mere på www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

BESTYRELSEN FOR HVIDOVRE
LOKALHISTORISKE SELSKAB 2013

Formand Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf. 2296 5785
e-mail: oleasbjornpetersen@gmail.com

Næstformand Jens Frederik Jørgensen
Ørumvej 20
tlf. 2423 0595
e-mail: jfj@tdcadsl.dk

Kasserer Lars Bo Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf. 3678 4869
e-mail: larsbo@sport.dk

Bestyrelsesmedlem Frank H. Gudmann
Tavlekærsvej 75
tlf. 2536 5481
e-mail: frankgudmann@gmail.com

Bestyrelsesmedlem Jette Randal-Lund
Østre Kvartergade 9 st.th
tlf. 2295 5431
e-mail: jette.randallund@gmail.com

KB-medl. Ømer Kuseu
Strandbyparken 20, st.tv
tlf. 2442 9294
e-mail: oku@hvidovre.dk

KB-medl. Nina Thøgersen
Arnold Nielsens Boulevard 107, 2. tv.
Tlf. 3649 4636
e-mail: ntx@hvidovre.dk

1.suppl. Birte Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.
2650 Hvidovre
3678 8404
e-mail: birtegerdes@yahoo.dk

2.suppl. Gitte Jakobsen
Aktæons Allé 28
tlf. 3675 9539
e-mail: gittejak51@gmail.com

Revisorer

Revisor Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant Inge Larsen
Berners Vænge 7. 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg :

Ole Asbjørn Petersen, Jens Frederik Jørgensen, Lars Bo Henriksen.

Arrangementsudvalg :

Ole Asbjørn Petersen, Knud Nygård Jensen, Birgit Møller Kristensen, Jette Randal-Lund.

Kommunikationsudvalg:

Ole Asbjørn Petersen, Jørgen Salhaug, Jette Randal-Lund, Jens Frederik Jørgensen, Anja Olsen.

Kulturistudvalget:

Jette Randal-Lund, Birte Gerdes.

Web- og bladredaktør:

Jørgen Salhaug
Engstrupgårdsvej 38
e-mail: redaktionenhls@live.dk
tlf. 4098 0650

Girokonto: 8293 4707
Bankkonto: Jyske Bank
5025 1028523

Niels Skousen lukkede festen, ved Avedørelejrens 100 års jubilæum. Se flere billeder fra begivenheden inde i bladet. Fotos: Forstadmuseet og Bataillon.